

Njima usprkos

Piše Luka Matković

Uzajamna i obostrana očekivanja

Raduje nas svaki posjet predstavnika svjetski uglednih židovskih ustanova, ponajprije u cilju prevladavanja višegodišnjih nerazumijevanja i predrasuda

Prošloga je tjedna hrvatska javnost izvješćena o posjetu Zagrebu izvršnoga direktora Centra Simona Wiesenthala iz Beča Efraima Zuroffa, njegovu susretu s predsjednikom Stjepanom Mesićem i konferenciji za novinare. Razumije se da je svaki posjet koji pridonosi poboljšanju hrvatsko-židovskih odnosa dobro došao, posebice kada je riječ o prvomu čovjeku hrvatske države i svjetski ugledne židovske ustanove. Potrebno je ne samo međusobno prevladati dosadašnja višegodišnja nerazumijevanja i predrasude nego i konkretnim djelima ta nastojanja posvjedočiti. U tome je smislu direktor Zuroff donio dokumente, koji sumnjice za ratni zločin u Drugome svjetskom ratu hrvatskoga državljanina, s namjerom da se on procesurira. Također je dodao da postoji još jedna osoba, koja se sumnjiči za istu vrstu zločina. Hrvatski državni odvjetnik Mladen Bajić obećao je hitno pokretanje istrage pa je zasigurno direktor Zuroff otputovao zadovoljan iz Hrvatske, koja je još jednom konkretno pokazala svoju zrelost i funkcioniranje pravne države, u kojoj se zločin bilo kojega pojedinca mora nazvati pravim imenom, istražiti, dokazati i kazniti, te u kojoj zločin ne zastarijeva.

Međutim, ako se taj posjet promotri kao susret dviju dobronamjernih i ravnopravnih strana (bez obzira na to što pravno i diplomatski on to, dakako, nije bio), može se postaviti pojednostavnjeno pitanje: Kakav je to "poklon", osim zahtjeva za procesuiranjem, gost donio domaćinu u znak pažnje i blagonaklonosti? Da pitanje ne zvuči previše "tvrdo", može se malo i preformulirati: što bi

Hrvatsku npr. obradovalo, kao znak dobre volje, da joj je donio predstavnik utjecajne židovske ustanove? Među više odgovora jedan zaslužuje posebnu pozornost - istinu, jer krajnje je vrijeme da Hrvatska postavi vrlo jasan i nedvojbjen zahtjev svim utjecajnijim židovskim osobama i ustanovama u svijetu, ako im je stalo do istine i iskrene suradnje, da utječu na glasoviti Muzej holokausta u Washingtonu, kako bi se iz njega napokon već jednom uklonile pojedine neprihvatljive optužbe, neistine i

tolička crkva priznaje potpunu valjanost takvoga vjenčanja. Treće, prema svim podatcima, Milica Popović Kuhn uopće nije prešla na katolicizam! Njezino ime nije zabilježeno među 261 prelaznika u Srijemskoj Mitrovici, u "Knjizi prelaznika", koju je svaka rimokatolička zupa obvezno morala imati i gdje su zapisivani svi podatci o prijelazima u Katoličku crkvu (i to ne samo za vrijeme Drugoga svjetskog rata). Njezino se ime također ne nalazi ni u arhivu đakovačke biskupije, središnjoj administra-

klevete o Hrvatskoj u doba Drugoga svjetskog rata. O tome je u Hrvatskoj do sada u više navrata pisano, ali na to nitko nije reagirao, pa ni oni hrvatski Židovi, intelektualci, od kojih bi se to očekivalo.

Washingtonski Muzej holokausta proslavlja desetu obljetnicu postojanja i vidjelo ga je, sigurno, stotine tisuća posjetitelja iz cijeloga svijeta, razgledavajući njegove izložbene postavbe ili "listajući" njegove web stranice. Na njima se pod pojmom "Croatia" može pročitati popriličan broj napisa, od kojih vrijedi spomenuti npr. br. 25.: "Razdoblje holokausta u Hrvatskoj: Jasenovac 1941-1945". U njegovom se II. poglavlju iznosi neprihvatljiva generalizirajuća optužba da su "ustaške postrojbe, često ohrabrivane od katoličkog svećenstva, provodile program prinudnog prijelaza pravoslavnih Srba na katolicizam...". Zanimljivo, isti engleski tekst preveden je na srpski jezik: "uz učesće katoličke crkve...".

Isto poglavlje donosi, među ostalim, i svjedočanstvo o Milici Popović Kuhn r. ožujka 1895. u Srijemskoj Mitrovici. Za nju stoji kako se "g. 1922. udala za Milana Kuhna, katoličkog Srbina po srpsko pravoslavnom obredu... Kad su proglašeni protusrpski zakoni Milica je prisilno prešla na rimokatolicizam i ponovno se vjenčala ('remarry') sa suprugom po katoličkom obredu". Na žalost, u samo te dvije rečenice skupilo se veliki broj neistina! Prvo, "katolički Srbin" nikako se nije mogao vjenčati po pravoslavnome obredu, nego samo kao pravoslavni. Drugo, nijedan katolički svećenik nikada ne bi vjenčao bračni par koji je već vjenčan u pravoslavnoj Crkvi jer Ka-

tivnoj ustanovi, kojoj su svi župnici bili dužni slati sve podatke o prelaznicima. I jednu i drugu činjenicu svatko može lako provjeriti! Osim toga, Muzej holokausta krajnje je nekorektan i prema ondašnjem srijemsko-mitrovačkom župniku dr. Franji Račkome, koji je poznat što je u onim teškim vremenima pomagao svim ugroženima, pa i Srbima pravoslavcima.

Takvih i sličnih, lakših i težih, krivotvorina u Muzeju holokausta ima na pretek. Tko ih je "podmetnuo" i zašto se one usprkos upozorenja uporno iznose u javnost, nije poznato. Za nadati se je da će u nekim budućim susretima Hrvatska i dalje pokazivati spremnost na suradnju i poboljšanje hrvatsko-židovskih odnosa, ali da će i Židovi konkretno posvjedočiti namjere u njihovo unapređenje. To znači da će Hrvatska i dalje ozbiljno slušati i prihvaćati židovska očekivanja, ali da će, jednako tako, ozbiljno i u istoj mjeri iznositi i vlastita.

Osim toga, usprkos onima koji u kontekstu dobrodošloga i korisnoga posjeta direktora Zuroffa Hrvatskoj (što nitko ne dovodi pod upitnik) izbjegavaju hrvatskoj javnosti postaviti "nezgodna" pitanja, smatram potrebnim iznijeti nekoliko dvojba: Ako zločini u razdoblju od 1941. do 1944. ne zastarijevaju, što je s onima koji su se dogodili u poraću? Zar je logično da se sudi samo za počinjene "starije" zločine, a ne i za one koji su nama vremenski bliži? Na kraju, uvjeren sam da je uopće bespredmetno bilo što pisati, govoriti ili uspoređivati nevinu židovsku žrtvu do 1944. godine i nevinu hrvatsku žrtvu nakon 1944. godine.